

DAGITICI KENDİ AGINI KURUYOR Sektör yetkilileri, son 5 yılda bayilik sisteminin ciddi el değiştirdiğine dikkat çekerek, "İşin özü ana dağıtım şirketi kendi bayilik ağlarını kuruyor, bayilik sistemi yavaş yavaş yok oluyor. Bir prestij kaynağı olarak görülen istasyonlar artık zararına çalışıyor" açıklamasını yapıyor.

Türkiye'de akaryakıt bayilik sistemi değişiyor mu?

13 bin istasyon İSYANDA

Son tavan fiyat kararı ile akaryakıt sektöründen 'kepenk indirme' sesleri yükseliyor. Türkiye'deki 13 bin istasyonunun geleceğinde ne var, sektöre sorduk. Bazı istasyon sahiplerinin artık arsasına gayrimenkul değeri olarak baktığı ve farklı şekilde değerlendirmek istediği kaydediliyor.

Merve ERDİL

AKARYAKIT sektöründe hareketli günler yaşıyor. Geçtiğimiz yıl tavan fiyat uygulamasına son veren Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), bazı akaryakıt şirketlerinin kâr marjlarına uymaması üzerine yeni bir tavan fiyat uygulamasını devreye soktu. Sektör bu karara tepki gösteriyor. Diğer yandan, akaryakıt bayileri sektörde kapanmalar yaşanacağını iddia ediyor. Bir sektör temsilcisi, Türkiye'deki akaryakıt istasyonlarının satış ortalamasının günlük 3 bin litre civarında olduğunu dile getirerek, "Şu anda birçok bayi bu sektörden çıkmak istiyor çünkü 10 bin litre satsa, maliyetini ancak kurtarıyor. OTV'siz yakıtlar, 10 numara ve kaçak yakıt bayiiye ciddi zarar verdi. Büyük şehirlerde birçok bayi, arsasını gayrimenkul yatırım şekline değerlendirmek istiyor" şeklinde konuşuyor.

REZİDANS YAPIYORLAR

Akaryakıt sektörü bayi temsilcilerinden son dönemde sık sık "Bayiler yok olacak, kepenk kapatacak" şeklinde sesler yükseliyor. EPDK'nın aldığı en son tavan fiyat kararının ardından açıklama yapan bayiler, kararın sektörü "vahim sonuçlar doğuracağını" savundu. Türkiye'de akaryakıt bayilik sisteminin yavaş yavaş değişeceğini, bayilik sisteminin sonunun geldiğini dahi iddia edenler var. Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz sektör temsilcilerinden biri, büyük şehirlerde birçok bayinin artık arsasını akaryakıt istasyonu değil, bir gayrimenkul olarak değerlendirdiğine işaret ederek, "Arsa değerleri yüksek

Sektörde istediği kar elde edemeyen bayiler, akaryakıt istasyonu yerine rezidans, iş merkezi gibi değerlendirmeye başlayacak" diyor. Diğer bir sektör temsilcisi 13 bin istasyon içinde, 10 bin litrenin üstünde satış yapan istasyon sayısının bin 300 olduğunu belirterek, "13 bin istasyon fazla. Zaman içinde kazanmayan, çalışmayan zaten bir süre sonra kapatacağı" diyor.

SORUNLAR SÜRER

Bir petrol piyasası uzmanı ise bayilik modeliyle ilgili sıkıntılardan 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu çıkarıldığını başlattığını vurgulayarak, şöyle konuşuyor: "Kanundan önce beyaz bayraklı bayiler vardı. Herhangi bir dağıtım şirketine tabii olmadan, istedikleri yerden yakıt alıp, istedikleri şekilde satabiliyor, kendi fiyatlarını belirleyebiliyorlardı. Ancak ciddi oranda kaçakçılık ve teknik kriterlere uygun akaryakıt satışında sıkıntılar vardı. Kanun ile rekabetçi piyasa oluşturma kadar kaçakçılıkla mücadele de hedeflendi. Ancak serbest piyasa argümanları ile kaçakçılıkla mücadele argümanları her zaman örtüşmüyor. Dolayısıyla rekabeti önleyen bazı düzenlemeler ortaya çıktı. Bayilere, yalnızca tek bir dağıtım şirketi ile sözleşme imzalayıp, akaryakıtı o şirketten alma zorunluluğu getirildi. Böylece bayiler dağıtım şirketinin dikte edeceği fiyata tabii olmak zorunda kaldı. Diğer yandan, bayilere bu zorunluluk getirildiği zaman, fiyat konusunda eli artık eskisi kadar rahat olmayacağı için kilometre tahdidini gibi bazı imtiyazlar tanındı. Büyük şehirlerde 1 kilometre, şehirlerarası 10 kilometre başka yakıt istasyonu kurulamaz denilerek, bir anlamda pazar yeni rakiplere kapatılmış oldu."

'TAVAN' DAVALIK

PETROL Sanayi Demegi (PETDER), EPDK'nın tavan fiyat uygulamasına yönelik Danıştay'a başvuruda bulunduğunu hatırlattı. PETDER, "Karar, her ne kadar fiyatların takibine ilişkin olarak hazırlanmış olsa da, esasen sektör için bir fiyat oluşumunu dikte etmektedir" şeklinde açıklama yaptı. Kararın halihazırda sektörde çok yoğun olan rekabeti, küçük işletmeler aleyhine olumsuz etkileyeceği belirtilen açıklamada, özetle şunlar kaydedildi: "Tavan fiyat kararlarıyla marjların daraltılması bu rekabeti ortadan kaldıracak, bu işletmeler zaman içerisinde kapanmak durumunda kalacaktır. 13 bine yakın bayi ve binlerce çalışan ile faaliyeti gösteren akaryakıt sektörü, yaklaşık 60 milyar TL'si OTV ve KDV tahsilatı olan 120 milyar TL'lik bir büyüklüğe ulaşıyor. Bu büyüklükteki bir sektöre yapılan tavan fiyat müdahalesi, sadece sektör üzerinde değil, tüketici ve ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz sonuçlara yol açacaktır. 2008 yılında 39 kuruş olan marjlar, reel olarak bugün 22 kuruşa kadar düşmüştür. Tüketici ve sektör lehine kalıcı bir fayda, ancak akaryakıt üzerindeki vergilerin azaltılmasıyla mümkündür."

HAVA PARASI ALANLAR YÜZDE 20

REKABET Kurumu, akaryakıt istasyonları ile ana dağıtıcılar arasında yapılan sözleşmeleri 5 yıla sınırlandırmıştı. Bu kapsamda ilk intifa sözleşmeleri 2010 yılında imzalanırken, ikinci sözleşmeler bu yıl imzalanacak. Binlerce bayi sözleşme yenileyecek. EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz, geçtiğimiz aylarda "İstanbul'da, daha yeni bir akaryakıt bayii için 10 yıllık intifa bedeli (bir çeşit hava parası) olarak 22.5 milyon dolar ödendi. Kazanıyorlar da bu parayı nasıl ödüyorlar" diye sormuştu. Sektör temsilcileri ise şöyle konuşuyor: "12 bin bayinin yaklaşık yüzde 80'i taşrada. Sayın Bakanın söylediği bayrak parası alanlar yüzde 20'yi bulmaz. Şehrin göbeğinde İzmir, Bursa, İstanbul, Ankara'da bir yer varsa, evde yapsan milyon dolarlarla ifade edilen bir arsa bedeli vardır. Nedir mantık? "Sen çok kazanma". E o zaman neden serbest?"